

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.13.APK.0.11.00.00/320 - 1425
KONU :Yazılı Soru Önergesi

31 MAYIS 2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) 03.04.2000 tarih ve 11350 sayılı,
b) Bila tarih ve 4251-4780/11350 sayılı yazılarınız.

İlgi yazınızda yer alan Erzincan Milletvekili Tevhit KARAKAYA'ya ait 7/4251 esas No'lu yazılı soru önergesi Bağ-Kur Genel Müdürlüğünce incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 1479 sayılı Kanuna 4447 sayılı Kanunla eklenen EK Madde 20 ile, yaşlılık aylığı almakla birlikte 1479 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin (1) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına yani kendi nam ve hesabına çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, sosyal yardım zammı dahil, aylıklarından % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmektedir.

Sözü edilen uygulama, Kanunun öngördüğü üç aylık bildirim süresinin tamamladığı 01.01.2000 tarihinden itibaren başlamıştır.

Diğer taraftan; 4447 sayılı Kanunun hazırlık çalışmalar aşamasında, Bakanlığımızca tüm sosyal tarafların görüşüne sunulan tasarıya getirilen eleştiriler arasında bu maddeye ilişkin olarak kayda değer bir eleştiri intikal etmemiştir.

Bağ-Kur sigortalılarının büyük bir çoğunluğunu temsil eden ve Kurum Yönetim Kurulu'nda da iki üye ile temsil edilen TESK tarafından konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bildirilen görüşlerde, maddenin uygun görüldüğü bildirilmiştir.- Bu itibarla, madde metninde herhangi bir değişiklik yapılmamış ve yüce Mecliste de madde aynen kabul edilmiştir.

Sözü edilen uygulamanın sosyal güvenlik sistemi çerçevesinde değerlendirilmesi yapıldığında, emekli olan bir kişinin işine devam etmesinin, hem istihdamı menfi yönde etkilediği, hem de sigortalı sayısının artmasını engellediği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, emekli olan kişilerin işlerini başkalarına devretmek suretiyle genç sigortalıların sisteme dahil olmalarını teşvik edecekleri, bu mümkün olmadığı taktirde, aylıklarından kesilecek sosyal güvenlik destek primi ile sisteme katkılarının sağlanacağı düşünülmüştür.

Uygulamada karşılaşılmaması muhtemel gecikme ve aksaklıkların ortadan kaldırılması amacıyla Bağ-Kur tarafından bazı tedbirler ve pratik uygulamalar geliştirilmiştir. Sigortalıların konuya ilişkin bildirimlerinde beyan usulü esas alınmaktadır. Yaşlılık aylığı almakla birlikte çalışmasına devam ettiğini beyan eden sigortalıdan herhangi bir belge istenilmemektedir.

4447 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle, kamuoyunda Sosyal Güvenlik Reformu olarak adlandırılan geniş kapsamlı değişiklikler uygulamaya konulmuştur. Bu değişikliklerin en önemlilerinden birisi, emekli aylıklarının, Devlet İstatistik Enstitüsünce açıklanan Tüketici Fiyatları İndeksindeki aylık değişim oranı kadar

artırılmasıdır. Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur emeklilerine ödenen aylıklar Ocak/2000 ayından itibaren, aylık TÜFE değişim oranı kadar artırılmaya başlamıştır. Bu oran 2001 Ocak ayında % 2,5 Şubat ayında % 1,8, Mart ayında % 6,1 ve Nisan ayında da % 10,3 olarak uygulanmıştır. Bu artışlar, her iki kurumca da herhangi bir gecikmeye meydan verilmeden emekli aylıklarına aynen yansıtılmıştır. Yani Ocak ayından buyana emekli aylıkları, bir önceki ayın enflasyon oranı kadar artırılmaktadır.

Emeklilerin aylıklarını almak amacıyla bankalara başvurdıklarında yaşanan sıkıntıların ortadan kaldırılması amacıyla Bağ-Kur emekli aylıklarının yaklaşık % 65'ini ödeyen T. Halk Bankasıyla görüşmeler devam etmektedir. Bu bankayla da anlaşmaya varılmasıyla artık emekliler banka önlerinde kuyruk olmayacaklar, kendilerine verilecek bankamatik kartlarıyla herhangi bir banka şubesinden aylıklarını alabilecekler.

Emekli aylıklarının düşüklüğü konusu ise, her platformda dile getirildiği gibi, haklı bir yakındır. 4447 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik, sigortalıların zorunlu basamak yükseltme sınırları 6 ncı basamaktan 12 nci basamağa yükseltilmiştir. Ayrıca, 13-24 üncü basamaklar arasında her bir basamakta bekleme süresi 2 yıldır. Primini düzenli ödeyen sigortalıların, çok yüksek aylık alma imkanları bulunmaktadır. Bu imkandan yararlanabilmek için sigortalıların, primlerini tam ve zamanında yatırmaları, basamakların zamanında yükseltmeleri gerekmektedir.

Bağ-Kur'da tahsilat oranının düşüklüğü her fırsatta dile getirilmektedir. Nisan ayı sonu itibarıyla 1479 sayılı Kanuna tabi 2.419.480 (3 yıl ve daha fazla süre hiç prim ödememiş olan 443.115 kişi dahildir.) aktif sigortalının 547.336'sı Kuruma hiç prim ödememiş (% 22.6), 1.597.510'u düzensiz prim ödemiş (%66), 274.634'ü (% 11.7) ise borçsuz bulunmaktadır. Bir önceki ay itibarıyla borçsuz olanların oranı % 8.4 iken bu oranın yükselme eğilimi göstermesi sevindiricidir. Ancak, görüldüğü üzere genel olarak prim tahsilat durumu Bağ-Kur'un giderlerini karşılayacak oranda değildir. Bu konuda sigortalılara, dernek, birlik ve tüm meslek kuruluşlarına görev düşmektedir. Eğer tüm meslek kuruluşları kendi üyelerini prim ödemeleri konusunda uyarır ve teşvik ederse, tahsilat oranının artması ve dolayısıyla sigortalı ve hak sahiplerine verilecek hizmetlerin kalitesinin iyileşmesi mümkün olabilecektir.

Ayrıca, Sosyal Güvenlik Reformunun devamı olarak hazırlanan kanun tasarıları gerçekleştiğinde, kurumların yeniden yapılanmasını sağlayacak, sosyal güvenlik sisteminin işleyişinde gider artırıcı ve kontrol edilemeyen uygulamalar kontrol altına alınacak, kurumlar çağdaş bir yapıya kavuşturulacaktır.

Bilgilerinize arz ederim.

Yaşar OKUYAN
Bakan